

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVAR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: SÓOTHY GYULA.
LAPTULAJDONOS
AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

A Katolikus Népszövetség 1912-ben.

(Jelentés az 1911. okt. 1-től 1912. nov. 1-ig terjedő szövetségi évről. Előterjesztett 1912. nov. 17-én, a Budapesten tartott évi rendes közgyűlésen.)

Nagy erők és indulatok titáni mérkőzése tette a világtörténelem számára feljegyzésre érdemessé az elmúlt esztendőt. Izzalmak, meglepetések, történelmi események után sóvárgó korunkat bőkezűen elégtették ki a nyugat, a kelet s a dél egyaránt. A változások, az eredmények, amely váratlanok, ép oly csodálatosak voltak. Az emberiség nagy testében rejlt erők, a melyeket a haladás felfokozott és megnyilatkozásukban intenzívebbé tett, láthatóan vagy rejtve, kiszámítható bizonyossággal vagy meglepetésszerűen, de mindenképen hatalmasan működtek nemcsak az ismert világ külső képeinek az átalakításán, hanem az emberi élet belső tartalmának a kicserélésén is. Mind a két téren nagy, de nem is mindenben örvendetes eredményeket érnek el.

Az annyiszor emlegetett s a közcsodálkozás tárgyául odaállított technikai haladás szinte felmérhetetlen va-

gyontömegekhez és kevéssel előbb még el nem képzelhető kényelemhez juttatott ugyan egyeseket, de az idevezető utat a betegek, az elnyomorodottak, a kifosztottak, az elnyűttek ezrei szegélyezik s a legnagyobb jólét kapujában memmentoul az éhség s a lázongó nyomor réme is ott tanyázik. A megelégedettség ritkább lakója ma városnak-falunak, mint valaha, mert itt meg lett ingatva az emberek lelke, értéktelennek deklarálva az erkölcsök, amelyekből régen nyugalom és béke sarjadzott ki még mostoha viszonyok között is. Avultnak, betegnek pusztulásra érettnek van kikiáltva a társadalmi rend minden tartó oszlópa. Az új rendet illetőleg azonban primitív ábrándoknál egyébbel nem tudnak előállni s így egy romboló, de építésre képtelen szellemi és szociális forradalom felé hajtják az emberiséget. Pedig a forradalmi erőszak előre kudarcra van kárhóztatva. Csak a múlt hagyományait, a jelen értékeit érdemük szerint megbecsülő haladásnak, a természetes evolúciónak lehet sikere.

Vallásos világfelfogással és szociális igazságérzettel kell tehát itt a kiegyenlítő, a békítő, a gyógyító munkához fogni. Legyen a változás, mert ez az élet, legyen haladás, mert ez mind-

nyájunk vágya, legyen fogalmak, fel-fogások kicserélődése vagy tökéletessítése, mert ez felel meg az igazságnak, de a változások ne járjanak jogsértéssel, a haladás útja ne vezessen a mult és jelen értékeinek romjain és a munka nyomorékjainak testén keresztül, az új fogalmak ne legyenek hamisak s ne vigyék vissza az emberiséget régen elhagyott alacsony szellemű régiókba. Hogy azonban a vallásos gondolkozást és a szociális igazságérzetet társadalmat alakító s a haladást szabályozó erők közé döntő tényezőül oda állíthassuk, rendelkezünk kell egy olyan organizmus-sal, amely a két erőt minél több ember lelkében felébreszti, ápolja és nagyra növeszti. Organizálni ma világtörténelmi cselekvés s akik elmulasztják, azok számára az idő csak kellemetlen meglepetéseket hozhat és maguk valamint eszméik az evolúciónak csak passzív tényezői lehetnek. Mint ez ország katolikusai multunk és jelenünk, de főképen igazságunknál fogva aktív és irányító tényezői akarunk lenni nemzetünk fejlődésében. A Katolikus Népszövetséget is azért organizáltuk, ennek a célnak a szolgálatára igyekszünk nap-nap után alkalmasabbá tenni.

Az elmúlt szövetségi év munkája

T Á R C A.

Első karácsony.

Bethlehemnek kies táján
Csöndes minden utca,
Pásztorokra reáborult
A bággyadság álma . . .
Előttük a csillagos ég
Bájos, lila fényvel
Ragyognak a kis lámpások
Káprázó erővel.

Gyönyörű a milliárdok
Ezüstkékes lánaja,
De mintha az egyik csillag
Tüze nagyobb volna.
Terjed a fény a magasból
Le a hideg földre,
Pásztoroknak édes álma
Oszlani kezd tőle.

Főtébrednek . . . Az éjszaka
Nem oly rideg, mint volt.
Mi történt? Mily esoda történt?
Kéltüzű az égbolt . . .
Angyalzárnyuk suhogása
Méla, csöndes ének
Tört át halkan a levegőn
A pásztorok félnek.

És amint a sugárözön
Közéjükbe ér le.
Ezüstharang csengésű szó
Zendül meg az éjbe.
„Itt a Jézus!” Szól az angyal, —
Siessetek gyorsan
Imádjátok a Mesúást,
Isteni szép dalban.
Mennek . . . Mennek csillag után
Istállóhoz érnek
Ott találják a kisedet

Cseny az angyal-ének:
Dicsőség a jó Istennek
Embereknék béke!
Leborulnak a pásztorok
A nagy égi jelre.

Máriával, Szent Józseffel
Ajuk imát rebeg.
Ajándékot is áldoznak
Bárányt, izzó szivet.
. . . Kint az éjben fuvalomra
A hópelyhek hullnak,
Kis madárlákak csicseregeve
Az ágakra szállnak.

Bethlehemnek kies táján
Csöndes minden, utca
Csöndes minden hisz álmodik
Hideg barlang jászolában
A gyermek Jézuska.

Tóth Kálmán.

Oberbauer A. utóda

Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák,
zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

ennek a feladatnak teljesítése körül csoportosítható. Törekedtünk a népszövetségi organizmust kiterjeszteni, megnövelni, megerősíteni. Igyekeztünk valóságos gondolkodással és szociális érzéssel telíteni a táborunkba hódított száz ezreket. S mivel tapasztaltuk, hogy a kulturális haladásnak, a politikai szabadságnak általában nélkülözhetetlen feltétele a gazdasági fejlődés, a duzzadó anyagi erő, minden alkalmasnak, biztosnak és korszerűnek ítélt eszközök meg- ragadtunk, hogy táborunkat e téren is előbbre vigyük, a gazdasági inferioritásból kiragadjuk és a modern állami élet fokozódó terheinek elviselésére képesse tegyük.

Munkánkat és az eredményeket az alább csoportosított adatok tüntetik fel. Természetesen csak a vázat, a gerendázatot mutatják be. A tartalmat, az értéket az a szellem adja, amely átlengett és betöltött minden népszövetségi ténykedést a központban és a periferiákon egyaránt.

A tagok száma. A folyó árja a tenger felé haladtában méterről-méterre lassúbb lesz. Esése csökken, medre szélesedik, vize nő ugyan, de nem oly rohamosan és nem oly szembetűnően, mint felső folyásában. Ez a természeti törvény érvényesül az élő organizmusokban és az emberi tevékenység által alkotott szervezetekben is. Alóla nem lehet kivétel a Népszövetség sem, mert hódító útjában folyton nehezebb talajra ér és a szaporodó belső munka mindig kevesebb lehetőséget nyújt a külső terjeszkedést előmozdító munkásság kifejtésére. Azonban ez a folyó sem áll meg, hanem halad, nő és tovább ássa medrét, míg célját, az e hazában élő összes katolikuskok egyesítését el nem éri.

A tagok száma évről-évre így szaporodott: 1908. 140.469, 909. 220.115, 1910. 240.942, 1911 270.320, 1912. 291.220.

Az abszolút szaporodás tehát ebben az évben 20.900. Az új tagok száma azonban ennél természetesen jóval nagyobb, mert az előző évi taglétszámból halálozás folytán átlag 5 százalék, elköltözés, kivándorlás, kilépés folytán másik 5 százalék fogyatkozást kell leszámítani. Az így előállt normális csökkenést is az új tagoknak kell pótolni. Ennek tekintetbe vételével az új tagok számát 40—45 ezerre kell tenni.

A tagok eloszlása. Minden mozgalom igyekszik új meg új területeken megvetni a lábát, hogy törekvéseinek új gócpontokat teremtsen és működését kiterjessze. A népszövetségi agitációs munka sem irányult tisztán arra, hogy a már létező szervezetekben megtartsa vagy gyarapítsa a tagok számát, hanem hivatása volt új szervezetek alakítása és új területek hódítása. A célt el is érte.

Jelenleg 3628 községben van tagja a Népszövetségnek. A mult évhez képest 234 a szaporodás. Ennyi helyen ez évben tüztük ki a Népszövetség zászlaját.

2775 szervezetben 20-on felül,

853 szervezetben 20-on alul van a tagok száma. Az utóbbiakban többnyire központi közreműködés nélkül alakult meg a szervezet, sőt többnyire érdemleges vezetés híján is van, azért remény van arra, hogy legtöbbjét erőteljes szervezetté lehet fejleszteni.

A szervező munka ugyanolyan módokat szerint folyt, mint az előző években. A szervezést végző titkárok egyes megyék területén hosszabb körutat tettek, hogy új szervezetek alakítá-

sával kitöltse a hézagokat a megerősítés a régebbi alakításokat. Ilyen agitációs körutak voltak a következő megyékben: Baranya, Zala, Vas, Heves, Nyitra, Esztergom, Pozsony, Tolna, Somogy, Sáros, Bács, Barcs, Fehér, Zólyom, Borsod, Abauj-Torna, Gömör, Zemplén. Megyei értekezletet tartottunk: Komárom, Liptó és Fehér megyében. Központi szónok 1229 gyűlésen vett részt. (1911-ben 725-ön.)

Az oktató munka. A tudomány nevében vívják ellenünk a legszenvedelmesebb harcot s az alkalmazott tudomány egyszersmind az anyagi boldogulásnak is egyik nélkülözhetelen eszköze. Tudás ellen tehát tudást kell állítani, hogy tagjaink keresztény felfogásukban megingathatatlanok legyenek és a kenyérkereső munkában vagyoni érdekeiket az eddigieknél jobban tudják érvényesíteni. E kettős célt tartva szem előtt, apologetikus, politikai, jogi és gazdasági oktatást adtunk füzeteinkben és egyéb nyomtatványainkban. Hogy a szervezetekben a sűrű gyűlésezést s ezekben az oktató munkának a megjelölt mederben való foganatosítását előmozdítsuk, kötetben adtuk ki az előadásokra alkalmas anyagot. Közéleti sérelmek miatt valamennyi szervezetünket gyűlésre hívtuk fel, úgyszintén csaknem minden szervezet egy-egy gyűlésen adózott Zichy Nándor grófi emlékezetének. Gazdasági természetű tanfolyam volt Gyulafehérváron, Jászberényben, Kassán, Érsekújváron, Székesfehérváron, Rozsnyón, Mezőkövesden.

(Folyt. köv.)

A jég.

Irta: **Kerecsi Géza.** (Vége.)

Ez a harmadik szignaturája. Jégárak s az ezekből eredő óriási folyók formálták a föld képét. Több száz, sőt ezer méter vastag tömegeik mint óriási lepedő beborították a pliocén korból átvett szűz hegységeket, a rülkanizmus által feltölt csúcsokat, a földkéreg beszakadásai után támadt gerinceket, mélyedéseket. Lassan előrenyomulva lerombolták azokat, tönkretették az egész országokat, — a skandináv és Finn hegyeket, Hudson öböl környékét, Alpokat. Rombolásuk ott volt végzetesebb, ahol csúcsook, szirtek állottak útjokba s kitérésre vagy emelkedésre kényszerítették. A csúcsook, szirtek s minden egyenetlenség, mely a jég síma folyását megzavarta — elpárolódott, tövig kopott alattuk. A jégjárta hegyek olyanok, mintha valami óriás mester simára gyalulta volna őket. Gránit sziklák, melyek az örök élet jegyében torlódtak a felszínre, gömbölyűre és simára vannak csiszolva s csiszolt hátukon hosszú és mély karcoldások látszanak, mint a vásott diák palatábláján. Jégjárta hegyeken, különösen Finnországban mértföldekre terjednek ezek az érdekes legömbölyített sziklák.

Oly helyeken volt továbbá rombolásuk erősebb, ahol az átlagosnál nagyobb jégmennyiség gyűlt össze. Száz, sőt pár

száz méter mindenütt volt a vastagságuk. Helyenkint ez a szám megsokszorozódott. Az Eggishorn alatt 1680 méter magas volt a jég. Ez sem lehetett a legnagyobb magasság, hiszen Nansen Grönland jégmezőjét legvastagabb pontján ma is 3000 méteresnek találta. A nagyobb tömegek nyomása kimélyítette a földet. Ezért olyan hepehupás, gödröktől, tömedrektől tarkított a letarolt sziklák között levő lazább terület. A jégárak munkája függ még a jég mozgási sebességétől. Az Alpok glecserei most 10—40 cm. naponkénti sebességgel haladnak. Egészen imponáló ezekhez képest az északi tenger glecsereinek sebessége, mely néha 10—15 métert tesz ki egy nap alatt. De mások is hatásai, melyekről fogalmat alkothatunk, ha kapcsolatban hozzuk velők Finnország rettenetesen összetördelt hegyeit, országokat elborító törmelékeit

A jégárak e lehangoló, csak pusztulást hirdető nyomokon kívül poetikusabb emlékeket is hagytak ránk. Kicitkítették skandinávia partjain, fjordokat, az északi vidékek e gyönyörű tájképeit alkotva. Igen sokan a geográfusok, illetve geológusok közül azt tartják, hogy a fjordok nem a jegesek munkájának eredményei. Ennek a kérdésnek egész irodalma van már s teljesen ellentétes nézetek is felmerültek. Leopold tektonikus okok, — pl. a partok egyenetlen emelkedése miatt tá-

madt repedéseknek tekinti a fjordokat, melyeket a tenger eroziója mélyített, függetlenül a jegesektől. Sapan még a tenger eroziójával sem hozza összefüggésbe őket, hanem a folyók által kivájt és tengerbe merült völgyeknek tartja. Ezzel szemben Tindal, Rüttimeyer azt tartották, hogy ezeket a szárazföldbe ékelt keskeny, meredek falu elágazó völgyeket jegesek ásták, miközben a feltérsegekről a tengerbe csúszódtak. E feltevés mellett bizonyít az a körülmény is, hogy fjordok legnagyobb számmal magas északi, illetve déli szélességek alatt fordulnak elő. Dana e körülményre támaszkodva kimondta, hogy a fjordok előfordulása jegesek is, a Dalmát partokon is. Legvalószínűbb álláspont tehát, ha az ellentétes vélemények eredőjeként Lasault és Rüttimeyer felfogását valljuk, mely szerint jegesek és árhullámok eroziója egymást segítve, vájták ki a fjordokat.

A dilüvium óriási jégekének nyomában medencék, medrek, tengerszemek keletkeztek. Ujabbán a jegesek erejének a dilüviumból hozzánk szűrődő nagyságát alaposan megtépták. Kimutatták, hogy a jég eroziója magára kénytelen lett volna fjordokat vájni. Azt is tagadóna veszik, hogy a jég egyedül medencéket, medreket tudott volna produkálni. Az ú. n. cirksusz völgyeket mindazonáltal ilyeneknek kell tartanunk. Kicsiny, festői fészkek

Az első jezsuiták Erdélyben.

A gyászos emlékü mohácsi veszedelem magában véve nem lett volna olyan döntő befolyású hazánk történetére, ha nem lett volna közvetlen oka a nemzeti és vallási megosztásnak. Hazánk ereje a kettes királyválasztás következtében megszűnt: a trónralépő német királyok kiszolgáltatták Magyarországot a török hódoltságnak, az elszakadt keleti résznek urai: János király és János Zsigmond pedig az új hit apostolainak dobták martalékul. Mindkettőnek felelni kell végzetes tetteiről az Isten s az igazságos történelem ítélőszéke előtt. Előttünk, katolikus magyarok előtt mindkettőnek vétkét enyhíti, hogy a független Erdély őrt állott és alkalomadtán kardot is rántott Magyarország függetlensége s alkotmányja érdekében, a Habsburg királyok meg biztosították, hogy templomainkon több kereszt fénylik, mint ércakasz s buzogány. Pedig volt már idő, a midőn a kereszt és a tömjénfüst eltűntek templomainkból, különösen Erdélyben. A gyöngelkű János Zsigmond magával együtt keresztült hurcolta népének nagyrészét az új hit összes változataira, mely örökös változásnak, csereberének oly dolgokban, a mely nem e világról, hanem az örök élet felől sáfáradik, igen természetes, hogy nem maradhattak el rossz gyümölcsei. Megingott minden tekintély, az Istentől kezdve mindenkit leszállítottak az elvakult emberek az addigi fényes magasságukból. A javítás leple alatt működő hitrombolóknak könnyű volt a dolguk, mert katolikus részről nem volt, aki akár erővel, akár tudományal velük szembeállhatott volna. A régi, tiszteletben megőszült katolikus papokat vagy az öregség döntötte ki vagy pedig a hitehagyott fejedelem

tette hontalanokká. Pedig épen ezek lettek volna, akik a hitélet pusztulásának útját állhatták volna. Ezek az egyedül üdvözítő egyháznak régi örökségét őrizték, és sem a maguk, sem híveik hangulata szerint nem voltak kaphatók alkura az aposztolettól hagyott hitelveket és hit-tételeket illetőleg, mint az új hit örökké köpenyvet forgató szolgálói.

Mire az ősi egyház feleszmélt, már letarolt mezők terültek el szemei előtt. Elvértve rejtőzött el egy-két katolikus nemesi kastélyában, hogy ott hite szerint élhessen. De még azt is, aki elrejtőzve gyakorolta ősi hitét, a veszelő környékezte e tetteért, mint a későbbi fejedelem Báthory István esete mutatta, a kinek e miatt vetett törz János Zsigmond fejedelem Miksa főúr udvarában, de nem sikerült. Akit ellenségei megalázni törekedtek, az Istent fejedelmi székbe magasztalta fel.

Báthory Istvánt fejedelemmé választása alkalmával tett ígérete megkötötte, hogy a protestáns papoknak útját állja, tehát más úton próbált szerencsét. Katolikus papok behívása útján akarta újból megtérteni népét az igaz hitre, akárcsak hasonnevű elődje, Szent István király. Hívott is papokat, de hívása pusztában kiállónak szava lett. Ugyan ki jött volna abba az országha apostolnak, ahol a vértanui glória inkább fényelt, mint a siker csilloga! Benn, az ország mélyén a protestánsok agyarkodtak, a határszélen pedig örökös volt a török hordák garázdálkodása. Ugyan ki mert volna idegen létére ide jönni! Egy-két hazai öreg pap húzódtott még meg a régi jó időkben, az újabb papi nemzedék pedig úgy állított a szentelészor az oltár elé, hogy a betűvetéshez is alig értett. Ily körülmények között ne csodáljuk, hogy volt olyan magát katolikusnak valló főúr, aki eretnek predikátort tartott

papul, s hogy bajszos legények voltak, akik nem látták a keresztvizet.

A messi Indiába — a jezsuita-atyák kijelentése szerint — talán kevesebb kockázattal s több reménnyel mehettek a kelet apostolai, mint Erdélybe a katolikus papok. A kik ilyen viszonyok mellett is mertek remélni s kezdeni egy szebb jövőt: azok Báthory István fejedelem s azok a bátor férfiak voltak, akiket nevükért sárral dobált meg a mai, „szabad meggyőződés”-éről hirhadt század azért, mert a múltban épen úgy, mint a jelenben elveihez hívek maradtak: Lojolai szent Ignác vítez katonái, a jezsuiták.

Báthory István Szántó István hírneves jezsuitával lépett legelőször a jezsuiták betelepítése végett összeköttetésbe, aki a fejedelemele őhaját hűségesen közvetítette a bécsi tartományfőnökkel s a rend római generálisával. István fejedelem hő őhajja és Szántó odaadó ügybuzgalma azonban hosszú ideig sikertelen maradt. A jezsuita atyák — a történelmi rágalom hazugságaival szemben — nemcsak, hogy nem úgy alattomban szökődtek be Erdélybe, hanem csak hosszú s állhatatos könyörgés után határozták el magukat a betelepítésre.

Attól az időtől kezdve, hogy a fejedelem ezt a nemes szándékát Szántó jezsuita elé tárta 1569-ben, már többször úgy látszott, hogy terve füstbe megy. Szántó Bécsből Rómába került magyar gyóntónak, közben a bécsi tartományfőnök is, a ki szívből felkarolta a ügyet, meghalt, majd a fejedelmet Bekes Gáspár lázadása kötötte le. De Báthory sürgetése csakhamar még erősebbé vált, aki mint hatalmas lengyel király sem feledkezett meg szűkebb hazájáról.

Végre 1579 tavaszán megjelenik az ígért jezsuita atyák első fecskeje, L e l e s z i János Egerben. Egyelőre ott akart

ezek a hegyek tetejébe mélyítve. Annak idején ezekben született a gleccser, — pedig a gleccser vájta őket. Tényleg megvolt ez a különös egymásra hatás.

A gleccser — még mint hó valami mélyedésben, vápában gyűl össze. Ott halmozódnak rétegei egymásra s ott válik először fűrész. A fűrész mélyíti aztán e vápákat völgyekké s e völgyek lesznek ilyenmódon a gleccser bölcsői. A gleccserek elvonultak, de a bölcsőt is ott hagyták a hegygerinceken, bár nem üresen, mert a legtöbbnek sziklafenekén parányi tavak, az égre visszamosolygó tiszta szemek rejtőznek, a tengerszemek. Gyönyörű cirkuszvölgyek vannak a magos Tátrában, Retyezáton, Páreng, Cárku-Godján gerincein. Majd mindeniknek mélyén ott csillog a Kárpátok gyöngye — a tengerszem.

Kétségtelenül jégárak munkái a Kárvölgyek, hajdanvaló gleccserek üresen maradt ágyai. Meglehet, hogy nem pusztán, sőt nem is főképen a jég ásta ez óriási medreket, hanem az alpomorena. Egy durva nagyhatalomtól ki kéri számon, hogy milyen eszközökkel dolgozik? A jég befogja igájába a legerősebb kőzetekből álló sziklatömbök, otromba sziklatüskők, kavicsok — homok és iszap ezernyi változatában bővelkedő rengeteg morénát, melyet már csakugyan ő tördelt le s a hegyek közé barázdákat szánt vele, me-

lyek völgyeknek felelnek meg. Nemcsak a jég, de az olvadó jégből útnak eredő folyók is medreket vájtak maguk alatt. Az északnémet síkságon pl. sok nagy folyam medret a diluvium harmadik eljegesedésének vize vájt.

Tengerszemek, tavak közül az alpi tengerszemek legtöbbször a diluvium poetikus hagyatékai. Az „ezer tó országának” milliónyi tavát, a Poprádi, Felkai tavat s a Magas-Tátra, Retyezát többi gyönyörű tengerszemeit mind az elkotródott jég felejtette itt. Amerikában a Vestern superior, Michigan, Huron, Erie, Ontario, Hudson, Champlain, Agassis, Nagysóstó és egy sereg más tó a jégnek, illetve a diluvium visszavonulásának köszönheti létét.

Mind e hatások a geológusok sok vitakozása után biztosan elkönnyvelhetők a jégárak lapján. Amerre elvonulnak, a hegyoldalakat, fjordok, medencék falát teleírják sajátos hierogliffjeikkel, örökös bizonyosságul, hogy csakugyan jég járt ott valamikor. Törmelékeik viszont mint homokmoréna kitöltik a völgyeket ott, ahol elolvadt a jég alattuk, illetve felettük. Ez a jégárak munkájának harmadik roppant fontos eredménye. Erőszakos útjuk nyomán összetöredeztek pl. a skandináv hegyek, alpok s fjordok, völgyek, tavak ékeledtek közéjük, viszont azonban a síkságok, melyeken a mérhetetlen jégfolyamok megálltak — feltöltődtek. Az északnémet

alföld a diluvium előtt a keleti tenger szintje alatt feküdt, a diluvium 200 méteres törmeléklepedőt terített rá. Észak-Amerika praeglacialis völgyeit annyira feltöltötte a törmelék, hogy a folyóknak, így a folyók grand seniorának a Mississipi-nek is újjólgyet kellett vájnia.

A balti dombháton Dániától Oroszország közepéig egy óriási, 300 klm. széles, 1000 klm. hosszú homokmorena vonul végig, melynek kövei Finnország granit hegyeiből kerültek oda. A skandináv hegyek törmeléke egészen elborította Lengyelországot s Porosz, illetve Oroszország szomszédos részeit.

Nálunk a csorbai tavat egy homokmorána gyűjtötte mai medrébe. Ime a jég. A tél beálltával apró csapatokat, orgonásipokat formál az éresz alatt s a falu romantikájához egy finom és végtelenül kedves tonust ad velök; — tükörsima hátára csalogatja a ruganyos erejű, forróvérű embereket; a villanylámpák alatt tündéri fényben, katonazene mellett száz és száz korcsolya siklik, forog, táncol, kergetőzik, figurákat ír szédítő forgatagban, — a jég pedig csendesen porzik a parányi acél-ekék alatt. Ime, ez a türelmes, engedelmes jég mily óriási hatalammal lesz, ha ezeket a szűk térbeli korlátokat, — sőt a mának időbeli korlátjait is leveti.

megállapodni, de az erdélyi katolikusoknak, mielőtt tudomást szereztek róla, valószínűleg bekönyörögték Erdélybe. Kolozsváron át ment Gyulafehérvárra a fejedelemhez, Báthory Kristófhoz. Útja — mi-ként írja — valóságos diadalmenet volt. A még itt-ott szunnyadozó katolikus hit felébredt a lelkekben s protestáns atyáinkiai csak csóválták fejüket, a katolikusok ellenben örömben furdóttak. A jezsuita-anya elé helyesgről-helyesgre elébe mentek, ruháit, kezeit csókolták s boldog volt, akit láthatta.

Leleszinek diadalmenetéről megírt jelentései végre megtörték a jegét a rendi előljáráságnál. Még ugyanazon év őszén betelepedik 10 jezsuita atya, akik közül már egyik-másik évek óta várta az indulást. A következő 1580 év elején megalkul a kolozsvári ház W u j e k Jakab házfőnökkel élén. Megnyitják először Kolozsmonostoron, majd benn Kolozsvárt a régi minorita templom tövében az iskolát. Mellette lekipásztorkodnak város- és faluszerzte. Egy vagy kettő közülök állandóan Gyulafehérvárt telepedik meg, hogy a fejedelem házi papja s a kis Zsigmond nevelője legyen. Bár számuk évről-évre emelkedik, mégis csak Kolozsvárt s Gyulafehérvárt tudják ellátni emberrel. Mindkettő fontos állomás az első jezsuitáknak; Kolozsvár iskolái, az alapítandó egyetem miatt, Gyulafehérvár pedig, mert az ifjú fejedelem Zsigmond általuk, az ő szellemében való nevelése a katolicizmus jövő virágzását jelentette.

Az erőskezű István királytól való félelem, Kristóf, majd Zsigmond fejedelem kitartása a protestánsokat visszatartották attól, hogy az atyáknak valami módon ártassanak. Pedig nem egyszer szívesen tették volna; siettek is az atyák Kristóf fejedelem halálakor a lengyel király oltalmát kérni. Így azután nem történt semmi bajuk sem. Legfeljebb, ha egy kis vallási disputára összeállt valamelyik jezsuita egy prédikátorral, volt vallási villongás. Ilyeneket is gyorsan elintézték a gyorskezű lelkes katolikus asszonyok, akik bottal, seprével, szájukkal siettek az atya segítségére.

Lelkes hívei voltak a jezsuitáknak Karánsebes, Lugos lakói s a székeltek is, akik még hadsereget is ajánlottak fel a jezsuiták oltalmazására. De a rend nem adhat nekik papot, mert így is kevés az embere: aki van, annak is nagy része olasz, német és lengyel, akik csak tolmács útján érintkezhetek a néppel.

Kimagasló alak a jezsuita apostolok között a dunántúli származású: S z a n t ó István, a jó magyar, aki Rómát otthagya, Erdélybe jövő társai után szállt. Mintha a nagy Pázmányt látnók, úgy tűnik fel ez az elődje, kisebb keretben. Ír, predikál, tanít, lelkét áldozná hitéért s mégis tud jó magyar lenni. Fáj a lelke, a mikor véreit eretnekségben látja, téríteni óhajta őket, de nem nyugszik addig sem, a míg ennek elérésére képessé nem teszi jezsuita társait. Közélebb akarja vinni az atyákat a magyar szívhez, mert csak a szívét kell a magyarnak tapintani s tűzön-vízen keresztül megy. Az ő jámborsága mellett is tetre kész szellemének köszönhető, hogy sok protestáns főúr meghajolt a már akkor is „rossz hírben” álló jezsuiták előtt. Ha nem is tértek meg, de legalább nem bán-

tották a katolikusokat, a hitetlenek is felhagytak az istenkáromlással, pedig az előtt sokan voltak, akik Jézust is gonosznak mondták, mert — szerintük — ha jó és szent lett volna, nem fészítették volna fel.

Új hazát, idegen földet reméltek az első Jezuíták Erdélyben s csakhamar otthonra találtak. Megszokták az idegen származású atyák is a magyar népet, az meg megszerette őket. Fejük felett volt mindig a Báthory fejedelmek védő keze s ha az első virágzást nézzük, alig tudjuk megérteni a folytatást, mely oly mély gyászt hozott Erdélyre, de magukra a jezsuitákra is.*

Az Eucharisztikus Világkongresszusról 1912. szeptember havában.

Tudjuk mindnyájan, hogy az ezelőtt négy hónappal Bécsben lezajlott Eucharisztikus Világkongresszus elragadóan szép és nagyszabású volt.

Tudják azt azok is, kik jelen nem lehettek, olvashatta mindenki a napi sajtóban, folyóiratokban; sokan közületek hiszen számos képet is láttak róla.

Felejthetlen nyomatok hagytak hátra a résztvevők szívében, de a világtörténelem érclapjaira is belevészte önmagát ez a Kongresszus, melyhez hasonlót ember még nem látott soha.

Ezen Kongresszus előtt oly ténynyel áll szemben a modern világ, melyet nem csak, hogy ignorálni nem tud, de még csak kisebbiteni, értékében leszállítani sem képes azt — akár gunnyal, akár rosszhiszemű kritikával igyekszik elferdíteni a történeteket.

Kérdjük már most: mi lehet az oka ennek a páratlan sikernek? Mi az, ami oly nagyszerűvé tette ezt a Kongresszust?

Talán a népek, a nemzetek tömegfölvonulása?

Igaz, hogy a rendezőbizottság közel 70.000 idegenről számol be, ki a világ minden részéről összeseregelt, hogy együtt ünnepelje az Üdvözítőt. És hogy a vasárnapi körmeneten összesen vagy 300.000-en vettünk részt, az is tény. De erre azt mondhatná valaki, hogy ma, a nemzetközi gyűlések, versenyek vagy ünnepek korában nem is olyan szokatlan dolog az, ha összegyűl sok tízezer ember; ez tehát magába véve még nem jelentene rendkívüli eredményt. Nem állítjuk, hogy más hasonló alkalommal nem lett volna még együtt annyi ember soha, — és ha örvendünk és ha büszkének is voltunk nagy számunkra — de tömegrekordot

* Az első jezsuiták viszontagságait s letelepedését Erdélyben, maguk az atyák írják meg szép latin és olasz nyelvű leveleikben. Mind hiteles tudósítások, melyek nem a nagy világ rászedésére íródtak, hanem magán levelezésre, tehát őszinték és igazak. Ezeket most összegyűjtötte s kiadta egy szép nagy könyvben Dr. Veres Endre tanár. Megrendelhető 10 koronáért a következő címen: Fontes Rerum Transylvanicarum, Kolozsvár.

Dr. Csomor Lajos,
főgimn. h. tanár.

főállítani nem volt, nem is lehetett fő célunk.

Mi lehet hát az, ami oly nagygyá tette a Kongresszust? Talán a szónokok művészléte, akik öt napon át különböző templomokban és termekben a nemzetek minden nyelvében dicsőítették az Oltárszentséget? Nem gondolám, mert utóvégre szentbeszédet, szónoklatot hallhatunk máskor is, oknak tehát még az sem elég.

Vagy keressük talán a szokatlan sikernek a titkát a fényes ünnepekben, melyek aranykeretbe foglalták az egész Kongresszust.

Láttuk Bécs városát pazarul fellobogóva, felkiszorúva. Láttuk a templomokat gazdagon díszítve, kivilágítva; a pápai legátus fejedelmi bevonulását, sok ezer pap, udvari hintók harangbugás és éljenző sokaság kíséretében; láttuk, mint fogadja őt a város, a kormány, az egész udvar, élén a király. Mit is láttunk még? Díszgyűléseket a rotunda hatalmas kupolája alatt, ahol 20—25 ezren mély megértéssel és őszinte lelkesedéssel hallgatták a szebbnél-szebb beszédeket; továbbá udvari ünnepek káprázató képét; hallottunk díszhangversenyeket, vallásos jellegű díszelőadásokat a színházakban; láttunk a Kongresszus jegyében rendezett gazdag kiállításokat; biborosok és püspökök által megtartott innepi istentiszteletek egész sorozatát és láttuk végre azt a kimondhatatlan gyönyörűséges vasárnapi processiót!

(Folyt. köv.)

H I R E K.

Karácsony a katedrálisban. A szokott ünnepléssel folytak le a karácsonyi napok a székesegyházban, mindamellett — talán a rossz sáros idő miatt kevesebben voltak jelen a miséken, mint ezelőtt. Az éjjeli misét a kispapok asszisztenciájával Tamási kanonok celebrálta, a korus pedig a pástzormisét adta elő soprán és bariton solokkal. Az ünnep első napján ugyancsak Tamási kanonok celebrált innepi misét, a szentbeszédet Zomora kanonok mondotta. A koruson a négy szólamú mise keretében igazi művészi élvezetet nyújtott Resch L. György és Resch Katinika duettje — Tui sunt coeli, — amint az éjjeli misén a pástzormisében az angyal glóriáját tiszta és erős női szopránal ugyancsak ő énekelte. Másodnapján Zomora kanonok celebrált szent misét, s predikációt Szent Istvánról s az ellen-szetszeretetről Wéger káplán mondott. Ugyancsak a napon a kar Resch L. György Ave Mariá-ját adta elő hegedűkísérettel.

A papnövendékek karácsonyija. December 24-én délután 5 órakor már készen állott a növendékek karácsonyija csillogón-ragyogón; s aki ránézett a fára, s látta összeseregleni a vendégeket s egyesülni karácsonyi örömben, rögtön az a gondolata támadt: a család egészen együtt van. Az összegyűlt család pedig tűn tető lelkesedéssel fogadta jó atyját, a kegyesült Püspök urat. Mind örvendezni jöttek, otthoniasan örvendezni a karácsonyi örömeinek és a műsor sikeresen elősegítette e szentérezések fokozását. Tisztán és

kedvesen csendül meg a Puer natus in Bethlehem régi melódiája gregorián szóból élénk bizonyoságra annak, mennyi kifejező báj és művészet lehet egy szépen előadott gregoriánban. Ugyanez a benyomás volt a másik régi XII. századbéli gregoriánról is, tiszta karácsonyi lélek, karácsonyi érzés lüktet benne. Jól érvényesült néhány növendék tenor és bariton solój a Resch L. György harnagy szerzette szép Ave Mariában zene és harmonium kísérettel. A Karda Ferenc beszéde pedig kifejezést adott a karácsonyi öröm lélektanának, a békének, ami a Szűz lelkéből árad a világra szent Fia által, az elhatározásoknak, amit e szent este ki kell hogy váltson — a hálának a karácsonyi ajándékok adója, a kegyelmes Püspök úr iránt. Közben a Püspök úr is szólott e karácsonyi esték emlékeinek maradásáról. Aki régen résztvett a növendékek karácsony estéjén, most sem feledheti, kárpótolva van az elhagyott szülői otthon. Mikor a Püspök úr a szülői otthont említette, hirtelen végigtekinttem a növendékek során, vajjon nem látok-e valamelyik arcán szomorkás árnyalatot, de minden arcon és minden szemben az öröm pirja és csillogása volt, hisz itt van a legjobb Atya, a kegyelmes Nagyasszony pedig anyai jóssággal rakosgatta, készítette az ajándékokat, tehát itt van az otthon melegéből és szeretetéből. Gyakorlott kezekre vallott a Kicsid Géza szép hegedűszólója Verdi Trubadour-jából, s művészi kezekre a Resch karnagy harmoniumkísérete. A zenesorozatot sikeresen egészítette ki a zenekar a Hunyadi indulóval. Kivételesen mindenkit jókedvre hangolt „Jó Megyesi Jánosnak szépséges rimekkel ékes köszöntője”. Volt üzenete a kis Jézustól és jókívánsága mindenki részére. Őmaga részére nem kívánt kevesebbet, mint majd egy kanonoki stallumot. Tombola zárta be az ünnepélyt, mikor is bőven kijutott a jobból vendégnek — háznak. Legyen hála érte a Püspök urnak és édesanyjának.

Meghívó. Az Erdélyi r. kath. Irodalmi Társulat választmányja december hó 30-án délután 5 órakor a főgimnázium tanári tanácskozó termében gyűlést tart, a melyre a választmány tagjait tisztelettel meghívja az Elnökség.

Zalatnai jótékony estély. A jó lélek, de még inkább a riporternek hennem is szunnyadozó érdeklődése Zalatnára vitt. Az ottani kultáregyesület ugyanis jótékony-célú karácsonyestélyt és gyermek színelőadást hirdetett és rendezett. A szerkesztő úr megbízásából pedig Zalatnára röppitettem magam, és mintha a kisvona tudta volna, hogy a Közművelődés egyik szellemi exponensét viszi, vígan poroszkált Zalatna felé. Megérkeztem. Valószínűleg nem látszott meg rajtam, hogy a Közművelődés delegációjában járok — teljes inkognitóban értem el a Kolozsvári szállót. Helyet foglaltam a hátulsó sorokban, hogy jól lássam az érkezőket is — meg a kis szereplőket. A terem megtelt. Kritikus szemmel mentem oda, de talán odalebbent mellém a karácsony anygala — a lelkem meleg érzése úrrá tette bennem a szívet, semmit sem láttam — csupán csak az arcokra, a szemekbe küült karácsonyi békét és szamaritánus lelkületet, ami idehozta a jótékony szíveket,

hogy örömet szerezzenek azoknak, akik rászorulnak az emberi könyörületre. A karácsonyi szent éj békessége, sok önzetlen öröme suhant el fölöttünk, s akik a családi ünnepségre eljöttek, velem együtt érezték, hogy milyen jó más öröméhez — segítségéhez valamiképpel is hozzájárulni. Mindenki adott és kapott. A kis szereplők — ugyan hogyan is merészeltem volna feltenni a kritikus szemüvegét — viláért sem — mondom, játékkukba a legdrágábbat vitték bele, fiatal, kicsiny lelkük üdeségét, kedvességét, a tiszta lélek öntudatlan művészetét — ? — a szemekbe csillogott. Osztályozni akartam a szereplőket, de ha Krump Micit néztem, meg kellett látnom a Kerey Erzsikét, Mézsáros Bertát is. Azonban helyet kért Gergelyfi Antika meg a többi kis Laci, Rezső, Frici, Pista, Feri és mind. S a közönség s én, talán mind pásztorok voltunk a pásztorok lelkületével — a karácsonyi öröm élvezői békességgel a szívünkben. S akik közremunkálkodtak, talán nem is tudták, hogy karácsonyi örömök forrását nyitogatták bennünk — lelkünkben. S a zalatnai plebánus úr, aki mindenekfelett primus movens volt — örvendett, mert az ünnepségnek az ünnepséggel a lelkek békés örömet adta. Nem bántam meg, hogy idegenben töltöttem a karácsonyi estét, lám a Jézus békéje s öröme az idegenben reánk talál. Titkos riporter.

Karácsonyest a Szent István finevelőben. Tündéri fényben ragyogó karácsonyfa, előtte a kis Jézus jászolával, körülötte vidám, derült szemű fiúkkal, a pedagógia szigorától felhőtlen arcú tanárokkal, ügyes szavalkók, pompás beszéd, tombola, „mütárlat” — Klió istenasszony talán e rövid szavakkal vesné fel érc táblájára a fiúk mult csütörtöki karácsonyestjének történetét. Mi azonban ez alkalommal beszédesebbek leszünk a históriának különben bőbeszédű muzájánál és elmondjuk, hogy az e rövid történet egy egész végtelenséget foglalt magában. És pedig egyszerűen azért, mert a kis Jézusról volt szó, Őt ünnepeltük, Ő volt közöttünk; az Ő neve hangzott fel a szavaló fiúk ajkán, az Ő neve zengett karácsonyi dalaikban, az Ő nevét dicsőítette a régens gondolatokban súlyos beszédje. Ugy éreztük, hogy egy darab az Égből, s annak melege, derüje, szeretete lopódzott be a kis terembe, éreztük, hogy ime, a végében is elér a végtelenség, mert nem is a házban húzódott meg ez, hanem a kis teremben, nem is a kis teremben, hanem a résztvevőkben, nem is a résztvevőkben, hanem a — szíveken. Ott a karácsonyfa poétikus milienjében melegebbet dobban a szív s azt dobozza, azt kattogja, hogy itt van, itt van az örök élet végtelensége, ha tiszta, ha nemes a szíved! A karácsonyfa büvös fényében az érzelmek egész gazdag világa fakad fel a szívben s a nagy fényességben a hívő lélek szemei elé csillogva, ragyogva egy lap tűnik, egy részlet, egy gyönyörű levél az örökkévalóság esztétikájából; ennek a stílusa aztán világos, szép, előkelő, fenséges, mert olyan nagy egyéniség írja, mint a kis Jézus. Hogyne tükröztené e lap nagy egyéniségét írójának, aki könnyedén szórta a világba az egyéniségek millióit? A tartalma e lapnak? fényugarak ragyogó szálaiból szöve ott csillog, rezeg

rajta: a szeretet. Ami nagyot ésszel kigondolni, ami mélységesen szívvel érezni, ami hatalmas tettel megvalósíthatni lehet: ez mind be van foglalva e rövidke szóba: szeretet. Ennek szárnyacsattogását a hívő lélek leginkább érzi a karácsonyfa tövében. Ez indítja meg a nemes érzelmek áradatát, ez váltja az érzelmeket tetté, mert tevékenységének, erősségének, igazságának kritériuma: a tett. A bölcsőben ringó kis Jézus életének minden mozzanata a Golgota keresztfájáig csupa szeretetben kiváltott tett. És e szeretetnek csodás ereje van. Villanyáramként végig reszket nemcsak a kulturában fulladozó vén Európán, hanem megdobogtatja Hindosztán Nepál nevű britt falucskájának szívét is. Az egyszerű emberek legnagyobb kincsüket, egyszerű szíveiket rakják a bethlehemi Kised elébe s bizonyos, otthonosabban érzi magát a szívek melegében, mint a kulturváros raffinált világában. Valóban elismerés illeti a karácsonyest meghonosítóját, a szeminárium régensét, hogy ez évenként rendezett szép estét szoktatja a fiúk szemét a magasabb pillantáshoz, hogy lelkük a karácsonyfa derűjén és tündöklő tüzén át szálljon föl a magasba, a csillagok honáig, vagy elrepüljön a bethlehemi jászolban fekvő gyermek Jézushoz és megittasuljon az örökkévalóság minden szépséget felülmúló poézisétől. De a fiúk is kiveszik részüket ez estén a tevékenységből. Már napokkal előbb a közeledő vakáció örömeitől lázba esett buzgalommal szerénykednek karácsonyestjük sikerén. A helybeli kereskedelem valósággal üjlendületet vesz: sok ajándéktárgy kell száz egynehány embernek! Tollnak, tusnak, festéknek, kartonlapoknak is van szörnyű pusztítása. A szeminárium Raffaeljei és Michelangelói a művész teremtő erejének könnyedségével szórják e lapokra az elméiből elmébebb vakációs képeket. A vakáció koldjai táncolnak, röpködnek a falakon. Jókedv, humor, derű csillog le róluk: itt a szívek rendben vannak. Ott az ajtó melletti nagy lapon teljes gözzel prüszkölő, robogó vonat pedig hiába vágat: már csak dőcögő csiki szekér a fiúk hazarebberő vágyához képest, mely már régen ott repes és örvend a családi fészek meghitt körében. P. Mócik, az is megjelent közöttünk egy néhány szép képpel; ott álltak azok is a fiúkai mellett: ime, így találkoznak a művészeltek...

DR. CHOLNOKY JENŐ kolozsvári egyetemi tanár január hó 7-én az E d i s o n moziban érdekes felolvasást tart vetített képekkel az oltáregyesület javára. Gollmann mester az előadás elején és végén művészi mozgó tájképeket fog bemutatni. E rendkívül érdekes és magas színvonalon álló előadásra már most felhívjuk a figyelmet. A felolvasás este 5 órakor kezdődik.

A Katolikus Kör Gyergyószentmiklóson még az ősz folyamán megalakult és most annak elnöke: lovag Gruppenberg Fehrentheil Henrik, ki eddig széleskörű és fáradságtalan agitációjával szervezte társadalmunk ezen leghivatottabb intézményét, most újra bámulatos szervező tevékenységével kiszélesítette, új mozzanattal gazdagította a kör életét. Tizenkét egymásután következő vasárnap felolvasást és előadást rendez a kör helyiségében, melyen minden intelligens ember belépő

nélkül megjelenhet. A sorozatot ő maga kezdte meg. Folyó hó 15-én. Szólt a társadalmi kérdéstről, mely ma minden főt izgat, minden szívet dobogtat. Szólt az azzal az intelligenciával, mely fényével, melegével mindenhol életet varázsol; még sivár lelkekben is. Végig vezetett a fejlődések hosszú útján. De mint a műértő, felfedte azt, ami művészi, ami nagy és maradandó. Amit laikus szem nem vesz észre, csak a művész lelke. Nem az elméleti szociálistáknak láttuk. Hanem a dolgozót. Nem rendszereket, hanem életet. Az ön sorsát intéző emberi ércmunkáját és törtetését, mely ha körötte minden porban is omlott, de a romok felett ő mindig dolgozott. Ezért ragadott meg lovag G. Fehrentheil főgimn. ig. elnök felolvasásán minden szívet és kötött le minden elmét. Soha sem élveztük a hasznát a kellemessel együtt ennyire. De nem csak ezért hálás Gyergyószentmiklós társadalmi Fehrentheil igazgatónak, hanem azért is, hogy ezeket a felolvasásokat állandósította a Katolikus Kör életében.

A nagyszabeni kath. cseléd patronage karácsony napján oly kedves karácsonyfa ünnepélyt tartott, hogy a termet zsúfolásig megtöltő közönség a legszebb dicséret hangján emlékeztek úgy a cselédek, mint a vezetők fáradságos munkájáról. A nagyszámú közönség sorában volt a herceg-plebános úr kedves anyja is, kit mindnyájan rajongásig szeretnek, mert nagyon sokszor érezték szerető szívének jóságát. A szavalt és három szindarab, ének stb. egyszóval a program sok lelkiismeretes munkáról tett tanúságot. Husz új leányt vett fel, a herceg-plebános úr a patronageba s mintegy 45 székely cselédleány részesült gazdag ajándékokban a csinosan díszített karácsonyfáról.

A Szent István Társulat 1912. évi rendes tagilletményei.

A Szent István Társulat ezidei rendes tagilletményei sorozatából mind csupa olyan kérdéseket tárgyal, amelyekkel egész sereg magyar tanulmány, cikk, sőt népgyűlési beszéd is foglalkozott. Három aktuális füzet jelent meg:

I. A lelkiismeret. Irta Hanauer A. István. A munka pontosan tisztázza a lelkiismeret fogalmát s megállapítja központi szerepét az ember szellemi életében. Foglalkozik a lelkiismereti kétségek megoldásával és jellemzi az úgynevezett erkölcsstani rendszereket s ezen rendszerek nevezetesebb képviselőinek irodalmi küzdelmeiről is szól. Bemutatja a lelkiismeret betegségeit, gyakorlati tanácsokat ad annak helyes irányba való nevelésére és definiálja a lelkiismeret szabadságát. Az irodalom alapos ismerete s erős következetesség jellemzi a füzet minden sorát.

II. Az ősember a paleontologia világánál. Irta Némethy Gyula. A legegyszerűbb, s így a legjobb módszert követi. Sorra szedi az ősember valamennyi koponya-élmékét, mindet megbírálja, mindről megállapítja az elfogulatlan tudomány végső ítéletét. Érdekes fejezetekben jellemzi a negyedkori ember testalkatát, lelki világát s műveltségét, valamint művészetét. Mostanában e füzet igen jó szolgálatot fog teljesíteni az irodalmi tájékozásban.

III. Az élet problémája. Irta: Hudyma Emil. A kérdést természettudo-

mányi és bölcséleti alapon tárgyalja, s míg természettudományi készültsége következtében tájékozott a tudomány legújabb eredményei és megállapításai körül is, filozófiai műveltsége biztos vezérfonalat ad ott is kezébe, ahol pusztán természettudós — ha még oly jeles is — csak botorkál, bukdácsol. Fejtegetései világosan, meggyőzően folynak. Az egész munka nagy nyeresége a katolikus apologetikai irodalomnak. Prohászka Ottokár természettudományi munkái óta kevés hasonló produkált a magyar irodalom.

Aktuális problémát hoz mind a három füzet és igazán bölcs összeválogatásra vall, hogy a hitvédelmi füzetek a ma leg-többet kutatott kérdésekről: lelkiismeretről, az ősemberről, s az élet problémájáról szóljanak.

Rendes tagilletmény gyanánt csatlakozik ezekhez még a Katolikus Szemle, a katolikus intelligencia közelismert, legkedveltebb tudományos és szépirodalmi lapja.

Meghívó. A kolozsvári Ker. Szoc. Egyesülettel kapcsolatban fennálló Katolikus Tanonc-Otthon 1912. évi december hó 26-án, d. u. 4 órakor, az egyesület (Karolina-tér 5. sz.) helyiségében Karácsonyfa ünnepélyt rendez. Műsor: 1. „Pásztorok keljünk föl.” Éneklük a növendékek. 2. „Dal a kis árvákról.” Szavolja: Benedek Lajos növendék. 3. Ünnepi beszéd. 4. „Bethlehemi pásztorfiúk.” Szavolja Daróczy Miklós növendék. 5. „Mennyből az angyal.” Éneklük: a növendékek. 6. „Karácsonyi pásztorjáték.” Irta Kovács Nándor.

Az erzsébetvárosi oltáregyesület estélye. Az erzsébetvárosi oltáregyesület fényes ünnepély keretében tartotta meg szokásos évi közgyűlését. Az állami főgimnázium tornacsarnoka szűknek bizonyult az előkelő és fényes közönség befogadására. Erzsébetváros közönsége megmutatta, hogy a felekezeti különbség nem akadályoz meg senkit abban, hogy nemes eszmékért, nemes célokért lelkesülni tudjon, s ha kell, áldozatot is hozzon. — A nagyszerűen összeállított műsor nyitányról kezdődött, a melyet Po-

korny Emma kisasszony és Dékány István dr. főgimnáziumi tanár játszottak zongorán. Az erzsébetvárosi társaság e két művésztárgya most is tanujelét adta fényes zenei tehetségének. Incze Manóné úrnő titkári jelentését élénk figyelemmel hallgatta a közönség és a végén zajosn megtapsolta a szellemes jelentést. Ezután Schwartz Kálmán áll. főgimn. igazgató hegedűjátéka következett, amelyet szintén Dékány dr. kísért. Az igazgató úr Wagner „Lohengrin”-jéből játszott el egy részletet. Játékának biztossága, művészi volta valósággal lebilincselte a hallgatóságot s nem csoda, ha az ráadást is kért. A ráadás szintén Wagnerből volt s itt még inkább kitűnt az a bámulatos technika, melylyel az igazgató úr kezeli a hangszert. — Várad Gyula szerdahelyi plebános beszéde szintén óriási hatást keltett. A szónoknak nyugodtsága, stílusának szépsége témájának érdekessége, nézeteinek alapos és világos volta azt mutatták, hogy egyházmegyénk egyik legképzettebb szónokával, legmodernebb és legszellemesebb papjával állunk szemben. — Ezután a hölgyek és urak vegyeskara Resch L. György Ave Mariá-ját énekelte el Gábor Antal áll. tanító, karmester dirigálásával. A szép éneket a közönség élvezettel hallgatta. Reviczky „Pán halálát”-t szavalt el ezután Keresztury György áll. főgimn. tanár. A szavaltat minden tekintetben kiváló volt. Befejezésképen három élőkép volt, mind a három Szent Erzsébet életéből ábrázolt egy-egy jelenetet. Szent Erzsébet személyesítője a bájos Lengyel Pepike volt s az élőképeket az áll. főgimnázium művész rajztanára, Bokor László rendezte. S ha még hozzátesszük, hogy az estélynek fényes anyagi sikere is volt, akkor röviden beszámoltunk a fényes estélyről.

A nagykászoni ifjúsági egyesület az egyesület céljaira ez — 1912. — év december havának 24-én, karácsony előestéjén a kászonzeltzi róm. kath. iskolában tartandó pásztorjátékot rendez. Színré kerül: „A bethlehemi bakter”.

Nyilvános elszámolás. A segesvári

A pécsi 1907. évi orsz. kiállításon az Orsz. Iparegyesület által nagy ezüst éremmel kitüntetve.

Számos évek óta a pécsi székesegyház és sok más plébániai templom viaszgyertya, örökmécs, olaj szállítója.

Alapított 1829-ben.

Telefonszám 424.

KRISZTIAN JÓZSEF és FIA

méhviaszgyertyagyár, méz, fáklya és viasz raktára

PÉCSETT.

Főüzlet: Szigeti országút 3. sz.

Fióküzlet: Jókai-tér 9. szám.

Ajánljuk a főtiszt. plebános urak becses figyelmébe kitűnő minőségű és az egyház rendeletének megfelelő valódi méhviaszból készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármily nagyságban és az összes templomi kellékeket.

Kívánatra árjegyzékünket bérmentve küldjük.

oltáregylet kötelességének tartja a nyilvánosság előtt is elszámolni a villanyvilágításnak a segesvári kath. templomba történt bevezetése körül támadt költségeiről. Ezen munkálatot a Fazakas-testvérek végezték a hitközség teljes meglegedésére 1250 korona költségleíránnyal, mely összefedezteté a következőkben találta. A segesvári oltáregylet adománya 580 kor., a segesvári hitközség a templom pénztárából felajánlott 300 koronát. Ehez jönnek a következő adományok. Herceg Hohenlohe Sarolta öngyméltósága 100 kor., a Dichler-család 100 kor., herceg Hohenlohe Károly Egon nagyszombeni plebános ö föméltósága 50 kor., Gáspár Lajos járásbíró és neje 50 kor., Filöp József 20 kor., dr. Kóródy Péter székesegyházi kanonok 20 kor., dr. Balás Endre papnevelő-intézeti rektor 10 kor., Roth István 10 kor., Tóth István 5 kor., Baltresz Vilmosné 5 kor. Összesen 1250 kor. — A villanyvilágítási alaphoz hozzájárult Péter Gyula főbiztos és neje 50, és Kelemen Mihály 25 koronával. Mindezen nemes adományokért a leghálásabb köszönetét fejezi ki a segesvári oltáregylet elnöksége.

A **tendenciozus karácsonyi és újévi képeslapok ellen.** A kereszt ellenségei minden alkalmat és eszközt megragadnak, hogy a keresztet, s mindazt, ami a keresztre, vallásra, Istenre emlékeztető, kiküszöböljék a közhasználatból s ezek helyét profán, sőt pogány szimbólumokkal pótolják. Így vetették ki hálójunkat a kará-

Templomok, oltárok, szöszékek festését és aranyozását elvállalja a legjobb kivitelben és jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtalanul elvállalom.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, pepi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. **Mindennemű egyházi ruhák:** casulák, pluvialek velumok, baldachinok, minisztráns ruhák zászlok, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem **versenyképes** minden pesti vagy bécsi céggel úgy **szabással, mint ár és minőség** tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

csónyi és újévi, de általában minden ker. ünnep alkalmára készült képeslapokra s a vallásos tárgyú keresztény szellemű ünnepi képeslapok helyett teljesen profán, pogány, sőt erkölcselen lapokat hoznak forgalomba. Így akarják még ezuton is a gyanutlan közönség lelkéből kiküszöbölni vagy feledtetni egy-egy szent ünnep jelentőségét, hangulatát. Mily rengeteg mennyiségben kerül évente forgalomba ilyen célzatú képeslap, pl. karácsonykor a jászol, az angyalok helyett egy-egy fenyőág, rődlizó, korcsolyázó alakok, újévre patkó, hízott malacok, lóhere, berúgott szilveszter éjszakai figurák, husvétkor tojás, nyúl, virág s minden időben kacér nöfejek stb. Ezek egyike-másikához nem volna sza-

vunk, különösen amelyek régi, kedves népszokásokat ábrázolnak, de ha tekintetbe vesszük, hogy jelenleg tendenciozus az egész, merénylet a keresztény gondolatok és érzések ellen, akkor arra a meggyőződésre kell jutnunk, hogy hadat kell üzenünk ezidőszerint a profán ünnepi gratuláló képeslapoknak, csak keresztény szellemű lapokat vásárolunk és küldünk szét, amelyek nem hiú gondolatokat ébresztenek bennünk, hanem bensőséges keresztény, vallásos érzelmeket. Vallásunk védelmére és terjesztésére ne vessük meg ezt az eszközt sem, annál kevésbbé ne, hiszen keresztény szellemű lapok vásárlásával nagy részben keresztény cégeket támogatunk és nem másokat.

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár

Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-féle vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-
É siv ésournéros butormunkát,
S portálé és boltberendezést,
Z úgyszintén javításokat is el-
I fogad. Szállit és lerak tölgy
T és bükkparketát. Árjegyzék szerint vendéglői, irodai és ebédlőszékeket, tükröket méret szerint. Raktáron tart minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak. Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

Hirdetések felvételnek a Kiadóhivatalban.

GÉPOLAJ!

Értesítés!

Legközelebb üzembe jön

Amerikai rendszerű gépolajgyáram.

E nemben s ily módon

legelső az egész ország területén.

Mindenfajta gép- és henger-olaj minden minőségben.

BENZIN fogyasztók

figyelmét ezuton vagyok bátor ujonnan épített s a modern technika legújabb vívmányainak megfelelően felszerelt **benzinrektifikáción-ra** készülték segítségével legelső minőségű finomított és kétszer tisztított, **motorbenzint, autombenzint, főtűzítőbenzint** több minőségben, teljesen szagtalanul, gyógytári célokra is, továbbá **gázolajt** (villágitási célokra), **hidrónt** (gázfejlesztésre), **extraktós benzint** és **torpanómpótlókat** gyárthatok, mely elsőrendű termékeimet méréselt áron, pontos és gyors kiszolgálás mellett ajánlom tisztelt vevőimnek. — Legfinomabb **király- és autómotorolaj** Mindenemű **iszványolajtermékek; motorhajó olajak, motorolaj- és gépkocsi-olajak!** — **Tűzelő olajak!**

BARUCH JEREMIAS
kőolajfinomítógyára Maros-Vásárhely.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye
PÉCS, MAJLÁTH-U. 25. SZ.

Megbízható katolikus cég!

A pécsi orsz. kiállításon az iparművészeti társulat által arany éremmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berendezési és felszerelési tárgyak, u. m.:

oltár, szószék, gyóntatószék, templompadok, szentély-korlát és egyéb felszerelési tárgyak készítését, szállítását, régi oltárok aranyozását és átalakítását.

Pontos rajzzal és költségvetéssel
készséggel szolgálók.

Több kisebb méretű vagy több nagyobb megrendelésnél személyes megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

bérlő SCHÄSER FERENC

KÖNYV- és PAPIRKERESKEDÉS, KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET — GYULAFEHÉRVÁR.

Ajánlja dúsán felszerelt raktárát mindennemű irodai cikkekben, író- és fogalmazványpapírosokban, stb.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Egyházi nyomtatványok

mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók.

Linotyp betűszedő- és más új gépekkel felszerelt könyvnyomdájában mindennemű nyomtatványok kifogástalan minőségben versenyképes árák mellett készíttetnek.

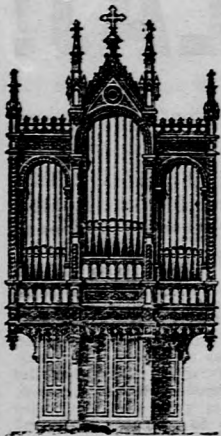
Minden — bárhol és bárki által hirdetett könyv, zenemű vagy folyóirat általam eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen!

Boda József

orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és m. t. egyháztanács tudomására hozni, miszerint

orgona- és harmonium-építő
műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utánna módomban a legnagyobb szabású orgona-építést is elvállalni. Bárminemű javításokat átalakításokat jutányos áron, pontosan eszközölök.

A n. é. közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József orgona- és harmonium-építő
CSIKTAPLOCÁN.

ALAPITVA 1898.

ALAPITVA 1898.

Valóban jó

és szépen égő

méhviaszgyertya

4 kilótól kezdve bérmentve kapható

Dokupil Lajos
viaszgyertya gyárosnál

NAGYLÉVÁRDON.

(Pozsonymezőye.)

Nagyobb vételnél 15—20%
árengedmény.

Árak kilónként:

2-40 K., 3-20 K., 4 K., 5 K., II.